

2005 Sonrasında Türk Tekstil & Hazır Giyim Sektörü Rekabet Gücünü Nasıl Koruyacak? (2)

Biol EFE

Araştırmamızın ilk bölümünde; tekstil ve hazır giyim sektörünün genel durumunu, dış ticaretini ve Türkiye'nin rekabet gücünü irdelemiştik. Bu bölümde ise; AB sürecinde tekstil ve hazır giyim sektörünü, sektörün sorun ve çözüm önerilerini tartışacağız.

7. AB Üyelik Sürecinde Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü

Tekstil ve hazır giyim sektörü AB üyelik sürecinde en hızlı yol alan sektörlerin başında gelmektedir.

Elbette, bunda ihracatının büyük bölümünü (tekstilde yüzde 45, hazır giyimde yüzde 74) Avrupa Birliği ülkelerine yapmasının büyük bir rolü bulunuyor ve sektör bu avantajı uyum sürecinde de maksimum düzeyde kullanıyor.

Sektörün AB'nin en önemli tedarikçilerinden olması Avrupalı'nın beklediği ve istediği standartları yakalaması anlamına geliyor.

Çünkü Avrupalı alıcılar, AB'de geçerli olan şartlarda ve standartlarda üretim yapılmasını istiyor ve bunun için firmaları denetliyor.

İşte bu durum özellikle de ihracatçı firmaların gelecek direktiflerde zorlanmayacağını gösteriyor.

Bunun yanında en çok sıkıntının iç piyasaya dönük çalışan ve önemli ölçüde kayıtdışı çalışan firmalarda yaşanacağına dikkat çekiliyor.

Çünkü, tüm sanayi dallarında olduğu gibi tekstil ve hazır giyimde de çalışma koşulları, rekabet hukuku, çevre standartları gibi başlıklar önemli çaba ve kaynak gerektirecektir.

Tekstil ve hazır giyim sektörü avantajlarına rağmen; özellikle ürünün adlandırılması ve etiketlenmesi konusundaki direktifin uygulanabilmesi için yoğun çaba sarf etmektedir.

İlgili direktiflerin Türkiye'deki takibi ve uygulanması için AB uzmanlarının 2004 yılı başlarında yaptığı incelemeler sonucu, Ege Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Bölümü'nün TÜBİTAK Tekstil Araştırma Merkezi ile birlikte kullandığı laboratuvar yetkili laboratuvar olarak seçildi.

Laboratuvarın Avrupa normlarına uygun hale getirilmesi için gerekli yatırım ve düzenlemelerin 2005 yılı içinde tamamlanacağı, finansmanının ise yüzde 75'inin AB kaynaklarından karşılıksız hibe şeklinde sağlanacağı ifade ediliyor.

Tüm bunların yanında 1999 yılında yürürlüğe giren IPPC, diğer bir ifade ile, Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol Direktifi de çevre koruması ile ilgili yapılması gerekenleri ortaya koyuyor.

Tüm tekstil sektörünü içermesine rağmen, özellikle tekstil terbiye açısından önem taşıyan bu direktifle; hangi işlemlerin, yöntemlerin, kimyasal maddelerin, boyar maddelerin, makinelerin uygun olduğu yada olmadığı açıklanıyor.

Türkçe'ye çevrilen bu direktiflerin kısa süre sonra kitap şekline dönüştürülerek, yalnızca terbiye sanayicilerine değil, tekstil eğitimi-öğretimi verilen tüm fakülte, yükseköğretim ve meslek liselerine de dağıtılması planlanıyor.

Sektörde faaliyet gösteren; İTKİB ve TGSD gibi sivil toplum örgütleri de gerek sektörün geliştirilmesi gerekse AB'ye uyum sürecinin hızlandırılması için çeşitli çalışmalarda bulunuyor.

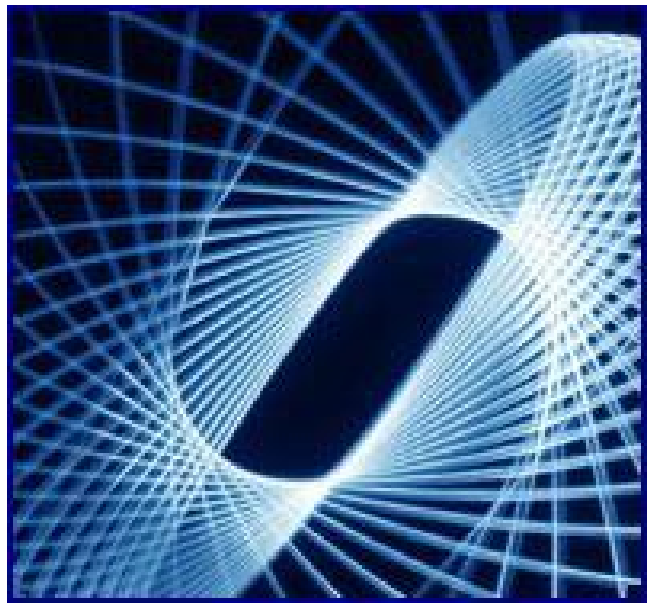
8. Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü İçin Uzun Vadeli Yol Haritası

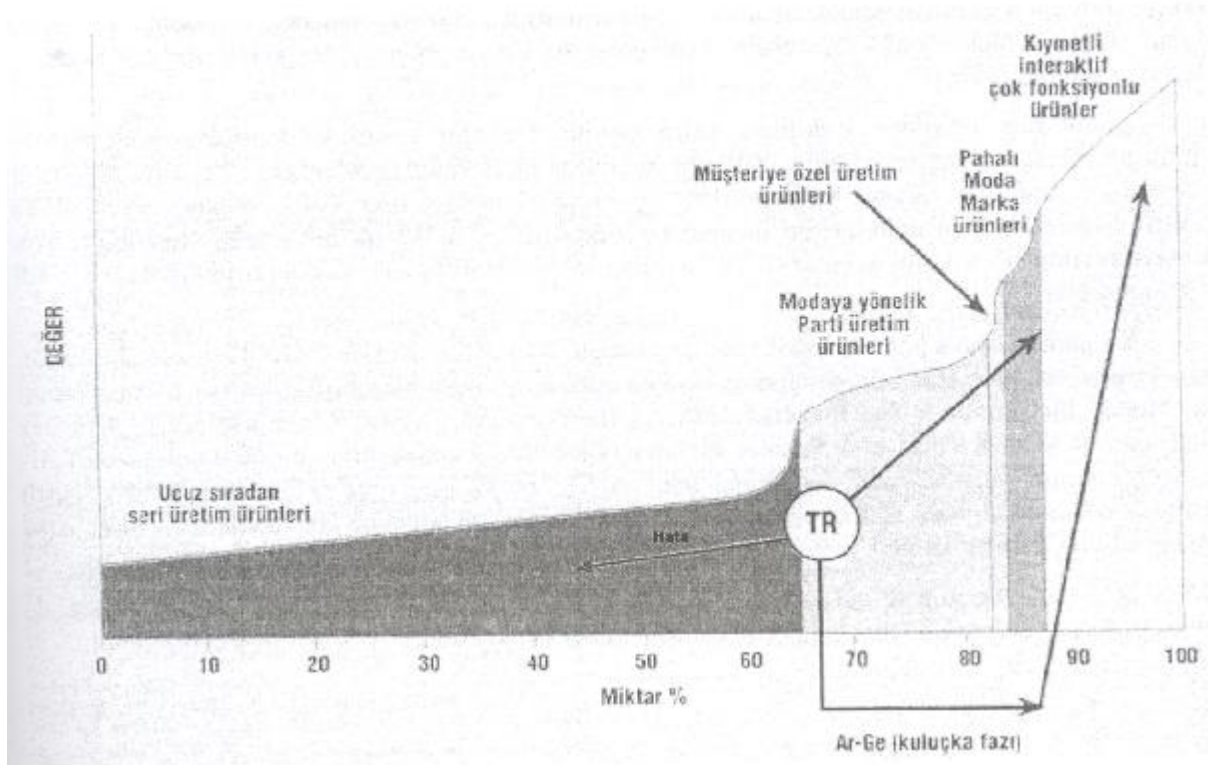
Tekstil ve hazır giyim sektörü, çeşitli önlemlerle geçici olarak korunabilir, ama gerçekçi ve uzun vadeli bir çıkış yolunun bulunması gerektiğine inanıyoruz.

Söz konusu uzun vadeli çıkış yolunu bazı gerçekleri dikkate almadan çizmemiz mümkün değildir. Kabul etsek de, etmesek de bundan sonra Çin, Hindistan ve Pakistan gibi ülkelerin sınır tanımaz ve hatta haksız rekabetiyle karşı karşıya kalacağız.

Bu yüzden de; tekstil ve hazır giyim sektörünün kiminle rekabet edeceğine karar vermesi gerekiyor? Ucuz ve fason üretim yaparak Çin ile mi, yoksa teknolojiye dayalı, kaliteli, çok fonksiyonlu ürünler üreterek İtalya ile mi rekabet edeceğiz?

Bu seçeneklerden hangisini seçeceğiz; ülkemizde tekstil ve hazır giyim sektörünün uzun vadeli kaderini belirleyecektir.

Grafik : Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayi İçin Uzun Vadeli Yol Haritası

Kaynak: Işık Tarakçıoğlu, Tekstil Sanayi Gelecekte Nerede Üretecek?, X. Uluslararası Tekstil ve Hazır Giyim Sempozyumu, 27-30 Ekim 2004.

Bu aşamada; tekstil ve hazır giyim sektörünün duayenlerinden Prof. Dr. Işık Tarakçıoğlu'nun isabetle ifade ettiği ve bizim de paylaştığımız görüşlerine yer vermekte fayda görüyoruz.¹

“1. Türkiye'nin dünyada en büyük arz fazlalığının yaşandığı ve yaşanacağı sıradan, ucuz tekstil ürünlerinin üretimine devam ederek, baştan Çin ve Hindistan olmak üzere Asya, Afrika ve Güney Amerika ülkeleriyle rekabet etmeye çalışması, yapılabilecek en büyük hata olacaktır.

2. Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün özgün tasarım, kalite, verimlilik, pazarlama ve dağıtım yeteneklerini daha da geliştirerek, üst sınıf moda ve moda-marka ürünler grubuna yönelmesi şarttır. Basitleştirilmiş olarak söyleyecek olursak, Türkiye'nin İtalya'nın bugünkü pozisyonuna benzer bir pozisyona gelmesi ve hatta İtalya'nın boşaltacağı yeri doldurmayı hedeflemesi gerekmektedir.

3. Gelecekte giyenlere, kullananlara, örtme ve süslenmenin yanında, başta sağlık, güvenlik ve bilişim alanlarında olmak üzere, başka hizmetler de sunabilen ürünlerin üretimi ve kullanımı çok artacaktır. Dolayısıyla uzun

¹ Işık Tarakçıoğlu, a.g.e., s. 11.

vadede en cazip pazar, şu anda kuluçka safhasında bulunan “çok fonksiyonlu, interaktif ve akıllı tekstiller” pazarı olacaktır. Bu pazarın kaymağını yiyenlerin, bu bilgi yoğun ürünleri araştırıp geliştiren ülkeler olacağını da göz önüne alarak, Türkiye’nin hemen bu ürünlerin araştırılıp geliştirilmesine de başlaması gerekir.”

Gerçekten bu görüşlere katılmamak mümkün değil. Peki bu hedefler fiiliyatta nasıl gerçekleştirilecektir?

İşin ucu dönüp dolaşıp ARGE çalışmalarına dayanmaktadır. ARGE ise sadece hobi olsun diye akademisyenlerin ve meraklı şirket elemanlarının işi değil, önemli bir kaynağı, sistematik çalışmayı ve sektör ile üniversiteler başta olmak üzere araştırma kurumlarının etkin işbirliğini gerektirmektedir.

Ancak, ABD’nin GSMH’sının yüzde 2,8’ini, Japonya yüzde 3’ünü, AB yüzde 2’sini Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerine ayırırken, Türkiye’de ARGE Harcaması/GSMH oranı yüzde 0,65’lerde seyretmektedir.

Türkiye ihracatının 1/3’ünden fazlasını gerçekleştiren Tekstil ve Hazır Giyim alanında ARGE projelerinin ortaya konması ve verimli sonuçlar elde edilmesi için ciddi bir kaynağa ihtiyaç olduğu görülmektedir.

9. Sektörün Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri

- Tekstil sanayinin güçlü yapısını devam ettirebilmesi ve daha da güçlü hale gelebilmesi için tarımcı, islahçı, üretici, çırçırıcı, iplikçi, dokumacı, örmeci, boya-terbiye ve konfeksiyoncunun bu bilinçle işbirliği yapması gerekmektedir. Firmalar arası iletişim ve işbirliği geliştirilmelidir. Ortak ARGE projeleri bu gelişimin anahtarı olabilir.

- Devlet desteğiyle yeni pazar arayışlarına gidilmelidir. Uygulanacak teşvikler, eğitim, özendirici mevzuat vb. uygulamalar sadece sektörün gelişimini değil, devletin gelirlerini ve sosyal hayatın seviyesini de artıracaktır. Pazar çeşitlendirmesi amacıyla yeni

yöntemler benimsenmeli ve hedef pazarlara yönelik belirli bir program yapılmalıdır. Bu doğrultuda Polonya, Ukrayna, Türkiye ve Afrika Pazar hattının açılması için gerekli girişimlerde bulunulabilir. Ayrıca, İnternet ve bilgi teknolojileri kullanımı ile katlanarak büyümekte olan elektronik-pazar yerlerinde şimdiden yer alınmalıdır.

- Vergi ve gümrük mevzuatında tekstil endüstrisini rahatlatacak düzenlemeler yapılmalıdır. Gelecekte ortaya çıkması muhtemel klasik ve tarife dışı engellerin kaldırılması yada mevzuatın firmalara tanıtılması amacıyla ARGE ve eğitim çalışmaları başlatılmalıdır.

- Hammaddenin sanayiciye dünya fiyatlarıyla ulaşması sağlanmalı, sanayicinin kullandığı enerji dünya fiyatlarının üstünde olmamalıdır. Hammadde kalitesini dolayısıyla ürün kalitesini artıracak olan ARGE Projelerine başlanmalıdır.
- Dünya pazarlarında rekabet edebilmek için sadece ucuz ürün piyasaya sürmek yeterli olmayıp, kaliteli ürünlere yönelinmeli ve kalitenin sürekliliği sağlanmalıdır. Tam zamanında üretim ve teslimin esnek üretim, kalite, rekabet koşulları içerisinde, tekstil sektöründe Toplam Kalite Yönetimi (TKY) kavramının yerleşmesi ve öne çıkartılması zorunludur. Ayrıca, TKY'nin tedarik zincirindeki tüm unsurlara ve tedarikçi firmalara da uygulanması suretiyle rekabet gücünün artırılması öncelikli hedeflerden birisi olmalıdır. Elektronik tedarik zinciri yönetimi gibi günümüz teknolojilerinin kullanılması ile geleceğe yönelik altyapının oluşturulması gereklidir. Bu modern sistemler hakkında yeterli/bilgili personel sıkıntısı olan tekstil ve Hazır giyim sektörüne akademik kuruluşlardan eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilebilir.
- Çevre ekolojisi başta olmak üzere üretim ve insan ekolojisi konularında standartlar çıkarmaya çalışan Almanya gibi ülkelerin ve Avrupa'nın koyduğu kota, anti-damping, yeşil nokta, EKO-TEX, Azo boyarmadde engellerini nasıl aşacağını sektör, sistematik ve bilimsel yaklaşımlarla çözmek zorundadır. Çevreye ve insan sağlığına zarar vermeyen ürüne yönelmeli ve gerekli testlerin yapılabilirdiği kontrol laboratuvarlarının sayısı artırılmalıdır. Ayrıca bu laboratuvarların ve ARGE merkezlerinin işlemlerinin, uluslararası ortamda geçerli olması için gerekli olan onay-kalibre-kurulum-kontrol gibi faaliyetlerin yurtiçi kaynaklarla yapılabilmesi için bir ihtisas enstitüsü kurulması gereklidir.
- Banka-sektör ilişkisi sektörü rahatlatacak şekilde gözden geçirilmelidir. Eximbank kredisi limitlerinin artırılması, bunların ihtiyaç sahibi üretici ve ihracatçıya ulaştırılması zorunludur. Kredi ve finansman desteği işlemlerinde yatırımların uygunluk onaylarının aranması ve bu konularda da akademik kurumların katılımının artırılması, bu konulardaki sıkıntıların büyük bir kısmının ortadan kaldırılmasını sağlayabilir. Son düzenlemelerle ülkemizdeki doğrudan yabancı yatırımlara ilişkin yasal düzenlemeler uluslararası standartlara erişmiştir. Ancak, yabancı yatırımların fiilen ülkemize gelmesi ve fikir aşamasından fiziki yatırıma dönüşmesi için yatırım projelerinin tanıtılması ve bununla ilgili bilgi ağlarına erişim gerekmektedir.
- Moda-marka yaratılmalıdır. Moda ve marka yaratmak uzun soluklu bir iştir, kaliteli ve müşteri zevk ve tercihlerini dikkate alan bir üretimin ötesinde, hedef pazarlarda ürünün sürekli ve etkin bir şekilde tanıtımını da içermektedir. Bu kapsamda; yurtdışı uygulamalarda da görüldüğü gibi eğitilmiş personel açığını ve mevcut personelin ileri seviye eğitim ihtiyacını akademik kuruluşlar sağlayabilecektir.

- Tekstil ve Hazır giyim eğitim-öğretimi yapan orta öğretim kurumları başta olmak üzere, lisans ve yüksek lisans öğretimi yürüten eğitim kurumları Tekstil sektörüyle yakın işbirliği içinde olmalı ve bu şekilde bilgili, becerikli teknik elemanlar yetiştirilmelidir. Başta ARGE olmak üzere kaliteli ve hammadde işgücünün verimliliğini artıracak eğitim yatırımları gibi birçok alanlarda, gerek devletin gerekse firmalarımızın bugünkünden daha fazla kaynak aktarması zorunludur.
- Sanayi teşvik ve destekleme politikaları yakından izlenmelidir. Çapraz katkılarından dolayı ortak ARGE projelerine özellikle destek verilmelidir.
- Teknolojide dışa bağımlılıktan kurtulmanın yolları araştırılmalıdır. İplik, dokuma, boya, terbiye, hazır giyim dallarında geniş kapsamlı bir tekstil makineleri üretimi planlanmalıdır. Tekstil-boya-terbiye işlemlerinde kullanılan kimyasallar ve boyarmaddelerin iç piyasada ucuz ve kaliteli üretiminin sağlanması amacıyla gerekli teşvikin yapılması zorunludur.
- Sektördeki organize eksikliğini giderecek yeni, etkin, tek merkezden kontrol yönlendirme ve politika üretme yoluna gidilmeli ve bu amaçla gerekli altyapı çalışmalarını gerçekleştirecek ve hızlı koordinasyonu sağlayacak bir BİRİM kurulmalıdır.

10. Sonuç ve Değerlendirme

1 Ocak 2005 tarihinden itibaren tekstil ve hazır giyim sektörü; daha önce yaşamadığı türden bir rekabet ortamına girmiştir.

Kotaların 2004 yılı sonunda tamamen kalkmasıyla birlikte, en önemli pazarımız olan Avrupa Birliği'nde Çin ile daha yoğun rekabet yaşamaktayız.

Dolayısıyla, Türkiye'nin 2005 yılına ilişkin strateji çalışmalarında, AB pazarında karşılaşılabilecek yoğun rekabet durumuyla baş edecek önlemler üzerinde yoğunlaşması gereği ortaya çıkmaktadır.

Nitekim, ABD pazarında, Meksika'nın NAFTA dolayısıyla elde ettiği kazanımları 2001 yılıyla birlikte Çin'e kaptırmaya başladığı unutulmamalıdır.

Çin'in hızla artan düşük maliyetlere ve devlet desteğine dayalı rekabeti karşısında, Türkiye'nin işinin hiç de kolay olmadığı aşikardır.

Bu aşamada, Türkiye'nin tekstil ve hazır giyimde fason imalat düzeyinde mi iş yapacağı yoksa ARGE, verimlilik ve kalite bazında yüksek ürünlerle mi rekabet edeceği konusunda bir karar vermesi gerekmektedir.

Bu nedenle; gerek AB gerekse, ABD pazarında daha da yoğunlaşacak bir rekabet ortamıyla karşılaşacağımızı hesaba katarak, rakiplerimizin zayıf olduğu noktalarda kendimizi geliştirmek, araştırma geliştirme yatırımlarını artırmak, teknoloji, bilgisayar destekli üretim, verimlilik ve teslimat başarısı gibi alanlarda performansımızı artırmalıyız.

Çin, tekstil ve hazır giyim sektöründe güçlü bir rakip olduğu kadar, aynı zamanda bu alanda çok geniş bir pazar da oluşturmaktadır.

On yıllık bir süre içinde, Çin pazarının ABD, AB ve Japon pazarıyla eşdeğer ve hatta daha büyük anlam kazanacağı tahmin edilmektedir.

Bu nedenle, genişleyen Çin pazarında kalıcı bir yer edinmek için; devletin, özel sektörün dikkatini bu pazara yöneltecek, maliyet azaltıcı, bilgi ve lojistik sağlayıcı bir örgütlenmeyi gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Tekstil ve hazır giyim sektöründe, Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin kurulmasına önayak olunmalı ve teşvik edilmelidir.

SDŞ'lerin etkin bir şekilde uygulanabilmesinde Yurtdışında Ofis ve Mağaza Açma desteklerinden yararlanılmalıdır.

Sonuç olarak,

- Katma değer ve istihdam yaratan
- Gerçekleştirdiği ihracat ile sağlam döviz kaynakları kazandıran,
- İleri ve geri Bağlantıları ile pek çok sektörü harekete geçiren

tekstil ve hazır giyim sektörüyle ilgili olarak ulusal bir politika belirlemeli, değişen rekabet koşullarında nasıl bir strateji izleneceği, özel, kamu ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ile tespit edilmelidir.

11. Kaynakça

1. Center For Middle East Competitive Strategy, Tekstil ve Hazır Giyim Endüstrisi İçin Sürdürülebilir Gelişme, MFA'dan ATC'ye 2005, 2003.
2. Dış Ticaret Müsteşarlığı, Sektörel İhracat ve İthalat İstatistikleri, <http://www.dtm.gov.tr> , 03.03.2005
3. Dünya Gazetesi, Tekstil ve Konfeksiyon Sanayi Eki, Sektörel Araştırma, 17 Şubat 2005.
4. Ege Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Bölümü, X. Uluslararası Tekstil ve Hazır Giyim Sempozyumu Bildirileri, 27-30 Ekim 2004.

AR& GE BÜLTEN

ARAŞTIRMA VE MESLEKLERİ GELİŞTİRME MÜDÜRLÜĞÜ
MAYIS

5. Feyza Pakar, Dünyada Tekstil Sektörü, İzmir Ticaret Odası, Eylül 2003.
6. Hildengunn Kyvik Nordas, The Global Textile and Clothing Industry post the Agreement on Textiles and Clothing, Discussion Paper No:5, WTO; 2004.
7. İTKİB, Hazır Giyim Sektörünün 2004 Yıllık İhracat Performans Değerlendirmesi ve 2005 Yılına Bakış, Ocak 2005.
8. İTKİB, Hedef, 15 Şubat-15 Mart 2005
9. İTKİB, Tekstil ve Hazır Giyim Haber Yorum Bültenleri, Ağustos 2004-Ocak 2005, <http://www.itkib.org.tr> , 03.03.2005
10. İTKİB; Tekstil Sektörünün 2005 Yıllık İhracat Performans Değerlendirmesi ve 2005 Yılına Bakış, Ocak 2005.
11. Reuters, İTKİB Tekstilde Çin Tehdidine Karşı Hükümetten Destek İstedi, 06.01.2005.
12. Umit Sevim, Hazır Giyim Raporu, <http://www.igeme.org.tr> , 03.03.2005.